

Om reservehornblæsere og reservetrompetere 1932-1946

Indledning

I organisatoriske oplysninger om Hæren i 1930'erne møder man bl.a. betegnelsen reservehornblæser (i fodfolket og ingeniørtropperne) og reservetrompet (i rytteriet og artilleriet). Soldaternes funktion er at formidle de respektive chefers ordrer samt at musicere under parader og på march.

Man kan med rette stille spørgsmålet, hvorfor de betegnes som *reserve*, for hvem er de reserver for?

Betegnelsen synes at opstå med Hærordningen af 1922 som betegnelse for værnepligtige hornblæsere og trompetere. Nogen direkte forklaring på begrebet har jeg ikke været i stand til at finde, men mit bedste bud er, at *reserve* skal forstås i forhold til fastansat. Der er således tale om værnepligtige, som ved indkaldelsen udtoges til funktionerne, i modsætning til soldater, der var fastansat i funktionerne.

Signalhornet afløser trommen som signalmiddel

Signalhornet blev i 1851, under indtryk af erfaringerne fra Treårskrigen (1848-1850), ophøjet til signalinstrument overalt i Fodfolket. Indtil da havde Fodfolkets signalinstrument været trommen [1](#)., mens alene jægerenheder havde anvendt signalhornet. Efter Treårskrigen ændredes Fodfolkets taktik, hvorefter alle enheder anvendte let infanteritaktik. Enhederne opererede nu spredt over større afstand, hvor et trommesignal ikke kunne høres tilstrækkelig tydeligt. (Kilde 1.)

Reservehornblæsere

*Reservehornblæser i feltuniform,
ca. 1941.*

*Reservehornblæser
fra Livgarden,
i rød galla, ca. 1941.*

Omkring år 1900 genindføres trommen, men nu alene som musikinstrument, og der blev i Tyskland indkøbt nogle billige, flade bliktrummer, med tyskmalede reifer (= kanter).

Det er disse trommer, som vi ser anvendt af 1930'ernes reservehornblæsere sammen med et signalhorn (stemt i B) [2](#)).

I Den kongelige Livgardes bibeholdtes - til paradebrug - marchtrummer af ældre model, med dyb trommekedel og danskmalede reifer [3](#)).

Begge tegninger er af Ove Meier og stammer fra udklipsarket Danmarks Hær og Flåde, ca. 1941.

Føring af signalhorn, tromme og fløjte

Signalhornet

Fotografierne stammer fra Kilde 3.

Føres på brystet med den forkortede banderolle over venstre skulder, mundstykket skråt opad til venstre.

Banderollen anbringes uden på den øvrige udrustning. Mundstykket skal være fastbundet til signalhornet, således at det ikke kan tabes.

Føring af signalhorn.

Klarstilling (1)

Klarstilling (2).

Kommando: Blæs!

Reservehornblæsere, ca. 1937 [4](#)).

Kilde 3 anfører, at såfremt blæsningen udføres af flere, skal samtidighed i bevægelserne tilstræbes. Tilsvarende anføres, at signalerne blæses enstemmigt, hvis de blæses af flere og - for marchers vedkommende - ledsages af marchtromme.

Yderligere anføres det, at der ved opstilling på flere geledde, tages ca. 1 meters afstand mellem gelederne, således at håndteringen af signalhornet kan ske frit.

Trommen

Føres normalt i skulderremmens bærekrog (overtræk og bærerem fremefter). Skulderremmen anbringes over højre skulder, forinden tornystret tages på. Trommestokkene stikkes ind i de dertil indrettede stropper på skulderremmen eller ind under livremmen. Under længere marcher kan trommen føres skiftevis i højre eller venstre hånd, der da fatter i lårbøjlen.

Når der gøres klar til kamp, anbringes trommen og trommestokkene på fægtningsvognen [5](#)).

Udgangstilling for trommeslagning.

Kommando: Slå!

Kilde 3 anfører, at trommen ikke må føres på ryggen, da udrustningen meget let kan forårsage beskadigelse af trommeskindene. Dog gælder der særlige regler for Livgarden i vagtpåklædning.

I et sæt rettelsesblade (dateret januar 1969) til et ikke nærmere angivet reglement findes en *Vejledning i behandling af marchtrommer*. Her vises som figur 22 (billedet til venstre) den særlige føringsmåde, som Livgarden kan anvende ved *Bæring (transport) af trommen efter endt musicering*.

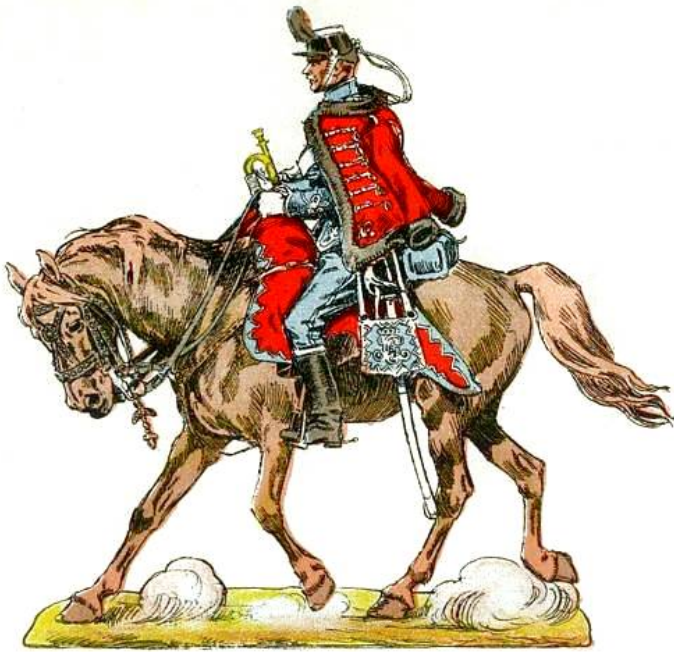
Kilde 3 omtaler også fløjten som musikinstrument, men viser ingen billeder heraf. En illustration af fløjtespillende hornblæsere, der så vidt vides var den før 1922 gældende betegnelse for reservehornblæsere, ses på forsiden af hæftet *Her kommer de danske soldater fra 1915*.

Fløjten

Fløjten føres i højre hånd, med stemmetrækket nedad. I retstilling holdes armen strakt ind til siden. Under brugen af andre instrumenter føres fløjten indstukket på brystet mellem 2. og 3. knap i våbenfrakken; er kappen anlagt, føres fløjten indstukket mellem 1. og 2. knap.

Når fægtning forestår, anbringes fløjten på fægtningsvognen, når udleveringen fra vognen er endt, eller på tilsvarende passende køretøj.

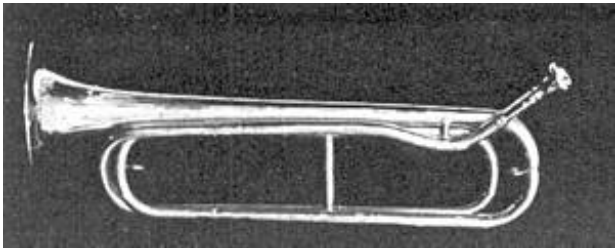
Reservetrompetere

Trompetere fra Gardehusarregimentet [6](#)) og 4. Dragonregiment [7](#)), ca. 1912

Trompeterne er udrustet med signaltrompet Model 1891, med lige mundstykke.

Fra udklipsarkene Danske Billeder Nr. 340 (Gardehusarer) og 341 (Dragoner), Alfred Jacobsens Forlag.

Signaltrompet Model 1909, stemt i Es [8](#)).

Føring af signaltrompet

Signaltrompeten Model 1909 minder i sin udformning meget om signalhornet, men fik et opbuktet mundstykke, som skal sikre trompeteren mod at få sine tænder beskadiget, såfremt hesten slår med hovedet.

Føring af signaltrompet (1).

Klarstilling, opsiddet.

Kommando: Blæs!

Signaltrompeten

Fotografierne stammer fra Kilde 3.

Signaltrompeten føres på ryggen - haves karabin på ryggen da over og fri af denne - i stram banderolle over venstre skulder med mundstykket skråt nedad til højre.

Ved hestetrukne batterier føres trompeten i trompethylster på sadlen.

Banderollens længde reguleres ved, at mundstykket indskydes i banderollen. Såvel mundstykke som stemmebøjle skal være fastbundet til signaltrompeten.

Kilde 3 omtaler føringen af signaltrompet for såvel ryttere som cyklister, og viser endda også billeder af sidstnævnte.

Føring af signaltrompet (2).

Klarstilling, afsiddet.

Funktionen reservetrompeter er dog ikke omtalt i *Reglement for Rytteriet, Cyklisteskadronen* (1938), mens funktionen reservehornblæser er omtalt i *Foreløbigt eksercerreglement for fodfolkets cyklistkompagnier* (1938) og Kilde 6.

Hvorvidt cyklisteskadronerne rent faktisk har haft reservetrompetere kan således ikke afgøres med bestemthed, ligesom Kilde 3 ikke omtaler en særlig føring af signalhorn for cyklister.

Om reservehornblæserne ved 6. Regiment (Cyklistregimentet) har anvendt Fodfolkets eller Rytteriets føringsmåde af deres signalhorn, kan således heller ikke afgøres på det foreliggende grundlag.

Afslutning

Reservehornblæser, ca. 1946.

Fra Udklipsark:

Danske soldater - 1946.

Reservehornblæsernes og reservetrompeternes krigsmæssige funktioner sluttede med Hærens internering 29. august 1943.

Skønt 1937-ordningen fortsatte som organisatorisk ramme for Hæren frem til 1950, må de auditive signalinstrumenter antages alene at have haft en ceremoniel betydning i efterkrigstidens forsvar.

Dog udgives pr. 8. oktober 1945 rettelsesblade til reglementet Hærens Horn- og Trompetsignaler fra 1936 (Kilde 3). Rettelserne opdaterer primært reglementet med de organisatoriske ændringer, som 1937-ordningen medførte for rytteriet samt oprettelsen af Fodfolkspionerkommandoet, men har åbenbart rent bureaukratisk afventet krigens afslutning.

De reglementsbestemte signaler for *panservognsangreb* [9](#)) og *flyverangreb* [10](#)) er således fortsat gældende, men har næppe været tænkt anvendt for alvor.

At dømme efter oplysninger om udstillede signalhorn på Tøjhusmuseet (marts 2005) bærer efterkrigstidens signalhorn/signaltrompeter 1946 som modelår; der var tale om indkøb i udlandet samt om dansk fremstillede instrumenter.

Ved et udstillet eksemplar af Signaltrompet Model 1909 nævnes for øvrigt, at den i 1968 blev genindført i Hæren, til afløsning for Signaltrompet Model 1946.

Kilder

1. *Fløjter og trommer som militære signal- og marchinstrumenter* af oberstløjtnant A.V. Arendrup, Infanteri Nyt nr. 3, september 1963. Denne kilde indeholder et kort historisk rids over udviklingen fra landsknægtene til samtiden.
2. *Den kongelige Livgardes Tambourkorps* af Jesper Gram-Andersenn (red.), Livgardens Historiske Samling, København 1988.
3. *Hærens Horn- og Trompetsignaler*, Krigsministeriet, København 1936. (med rettelsesblad pr. 8. oktober 1945)
4. *Lærebog for Fodfolkets Korporalskoler - Udrustning og Train*, Krigsministeriet, København 1941.
5. *Den danske hærs signaler, deres tekster og historie* af Victor Krohn, Musikhistorisk Arkiv, Bind 1, Hæfte 3, udgivet af Dansk Musikselskab, København 1933.
6. *Feltudrustning for Enkeltmand*, Krigsministeriet, København 1936, med rettelsesblade frem til august 1941.

*Vagtparaden på vej gennem København, ca. 1939.
Fra Militærmusikken - Blade af dens historie, Minder om dens mænd
af Niels Friis, Særtryk af Viborg Stiftstidende, Viborg 1941.*

Per Finsted

Efterskrift

Den kongelige Livgardes Tambourkorps blev først oprettet i 1956, bl.a. under indtryk af de udenlandske musik- og tambourkorps, som deltog i British Military Tattoo på Rosenborg Eksercerplads i 1955.

Indtil da varetoges funktionen af seks reservehornblæsere, af hvilke de fire ses på billedet, umiddelbart bag (og nogenlunde midt i billedet) musikkorpset:

En fløjtespiller og tre trommeslagere.

Billedet kan også ses som et supplement til omtalen af Livgardens musikkorps i perioden 1922-1943, som findes i min artikel Om dansk militærmusik i 1911-1943.

Noter:

- 1) Kilde 1 oplyser yderligere, at "*Hærens trommer blev oplagt på depot, hvor de henlå indtil 1920'erne hvor Generalfelttøjmasteren fik bemyndigelse til at bortsælge dem til arméens personel for nogle få kroner stykket. Trommerne figurerede herefter rundt om i hjemmene som misforståede 'rygeborde' eller forhandles til fantasipriser hos antikvitethandlere*".
- 2) Det har ikke været muligt at fastslå modelåret; muligvis er det 1909 som rytteriets og artilleriets signaltrompet.
- 3) Kilde 1 (fra 1963) angiver, at reiferne på infanteris marchtrommer skal bemales efter med reglement fra 1.11.1834:
- 4) Tildannet uddrag fra udklipsarket Alfred Jacobsens Danske Billeder, Infanteri, Serie 10, Nr. 111, tegnet af Adolph Holst. For yderligere omtale af dette udklipsark, se min artikel Udklipsark - Den danske Hær, ca. 1937.
- 5) Reservehornblæseren modtager i stedet sit gevær, der under march transporteres på fægtningstvognen; se f.eks. min artikel Om dansk fodfolk 1932-1941, Rekylgeværkompaniet.
- 6) Hvorfor tegneren, muligvis Adolph Holst, har valgt at gengive husaren med sort svejfe melder historien intet om.
- 7) At dragonen kan identificeres som tilhørende 4. Dragonregiment (garnisoneret i Næstved og nedlagt med Hærordningen af 1922), skyldes, at man kan ane et romertal IV på arkets figur med estandart.
- 8) Billedet stammer fra *I.K. Gottfried -185 år blandt blæseinstrumenter - Skitser af et dansk instrumentmagerværksted gennem 7 slægtled* af Robert Naur, København 1981.
- 9) Dette signal er sandsynligvis indført mellem 1931 og 1936, idet det ikke er medtaget i Kilde 5's oversigt over signaler, mens det til gengæld er en del af "repertoiret" i Kilde 3, som angiver følgende tekst til signalet: *Der kommer panserbiler i fart, pas på, i Grøften hviler I snart! Vi færdig er med jer!*
- 10) I Kilde 5 omtales signalet *flyversignal* med følgende tekst: *Giv Agt! Pas på flyveren!* Det anføres i noterne, at signalet ikke findes nedskrevet (officielt), men at det meddelt af musikdirigenten ved 1. Regiment - Chr. Ehlers - der efter chefens ordre har komponeret det. Kilde 5 nævner signalet *flyverangreb* (med anden melodi) og teksten: *Hej! Der er flyvere! Hej! Der er flyvere! Hej! Der er flyvere! Hej!*